

**DEMONSTRATIO
IDIOMA
UNGARORUM
ET
SCYTHORUM
IDEM ESSE**

Remélem, ez Önökben emlékeket ébreszt, egy a magyar történelemben szomorú folyamatot beindított könyvről. Amiről itt szó van, az azonban...

**Egy elfelejtett remekmű
Karl Anton Fischer bizonyító erejű könyve
a szkíta és a magyar nyelv azonosságáról**

A könyv címe **„Szkíta-szarmata nevek és szavak magyarázata a magyar nyelvből”**. 1917-ben jelent meg először Berlinben német nyelven és 2019-ben ismét a Literarion kiadónál. Magyar nyelvű kiadása sajnos nem létezik, de a Magyarok Világszövetsége most pótolja ezt a hiányt.

A szerző 1838-ban született hazai sváb családban. 1855-ben önkéntes katona lett, először egy olasz ezredben szolgált, majd 1869-ben mint főhadnagy a 77. honvédszászlóaljhoz osztották be. Életére döntő befolyást gyakorolt, hogy hamis vádak alapján lefokozták és el kellett hagynia a hadsereget. Később ugyan kiderült az igazság, rehabilitálták, de - mint ez ilyenkor történni szokott -, ez már nem tudta begyógyítani a rajta esett sebet. A magyar államvasutaknál nyert alkalmazást és minden szabad idejét a magyar nyelv és a rovásírás tanulmányozására fordította.

Fontos kihangsúlyoznunk, hogy említett fő műve kiadásának éve egybeesik az emberiség legnagyobb társadalmi megrázkódtatásával, amely számunkra Trianonba torkollott és sorsunkat a mai napig döntően befolyásolta. Mint minden nagy negatív sorsfordulónál, Isten, a történelem ura, dob egy mentőövet az övéinek, amit azonban ők gyakran nem vesznek észre. Karl Anton Fischer volt az, aki ezt a mentőövet számunkra kidolgozta. Kedvezőbb időkben a világ odafigyelt volna erre a műre, és akkor nem történhetett volna meg Trianon, ugyanis ebben bizonyítást nyert a magyar nyelv ősnyelv mivolta, amelynek alkotó népét nem lehetett volna csak úgy feldarabolni. A számunkra ezért oly fontos nyelvtudományt ma is tévedések és hazugságok szövevénye borítja be, rajtunk a sor, hogy ebből kiutat mutassunk.

Mivel a szkíták a történelemben igen nagy szerepet játszottak, azt letagadni nem lehet, de nyelvüket, amelyről kevés emlék maradt fenn, a nagy európai hatalmak igyekeztek kisajátítani. Jellemző módon a Wikipédia „szkíta nyelv” alatt megjelent, egyébként sok tekintetben nagyon informatív cikke is azzal kezdődik, hogy „a szkíták nyelvét a szakemberek az indoeurópai nyelvcsaládba, az indoiráni nyelvek csoportjába, a kelet-iráni nyelvek közé sorolják.” A cikk megemlíti ugyan szerzőnk

művét is, de jelentőségét már azzal is erősen relativizálja, hogy szerzőnk egyik kortársának, Nagy Gézának finnugrista hagyományban írt és joggal elfelejtett művét többre becsüli.

Karl Anton Fischer teljesen tudatában volt a nyelvtudomány már az ő korában is szomorú helyzetének, amit nagyon világosan el is magyarázott. „Veritas non quaerit angulos” volt a jelszava, azaz „az igazság nem bújócskázik”. Ami azt jelenti, hogy józan ésszel megközelítve, feltárható az igazság. A modern nyelvészek és más tudósok is semmibe veszik a legnyilvánvalóbbat és saját képzelgéseiket többre tartják, mint a kézzel fogható dokumentumokat. Karl Anton Fischer ezekből bőségesen sokat tár az olvasó elé. Elég legyen csak a legismertebb antik szerzőket megemlíteni, amelyekre állandó jelleggel hivatkozik; Herodotos, Strabon, Claudius Ptolemaeus, Plinius Secundus, Ammianus Marcellinus, Jordanis, Xenophon vagy Konstantin Porphyrogenetos. Azt is megjelöli, hogy a szerző melyik művére hivatkozik, legtöbbször a kötet számának a megadásával. Ezen szerzők többsége személyesen is kapcsolatban állt a szkítákkal, illetve olyan örmény és bizánci tudósokkal, akik a szkíták utódainak a magyarokat nevezték meg, akiket jól ismertek. Szerzőnk mégis veszi a fáradságot és könyve elején ismerteti kora legnevesebb nyelvészeinek elméleteit, külföldieket és magyarokat is, akik nyakatekert módon legfeljebb egy-két szkíta törzs nevét találják el helyesen, mialatt ő az említett korabeli tudósokra és a magyar nyelvre támaszkodva több, mint ezer szkíta család- és helységnevet fejtett meg egyértelműen. Újabb kori források közül R. v. Erckert orosz tiszt „A Kaukázus és népei” és Lukácsy Kristóf, szamosújvári plébános „A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei” című műveit említi, mint amelyekből sokat merített. A munkájához oly fontos gyökszavak tekintetében egyértelműen leteszi a voksot Czuczor és Fogarasi nagy műve mellett, de megemlíti Toldy Ferenc magyar irodalomtörténetét is.

Mielőtt saját elméletét bemutatná, szerzőnk megemlíti a témával foglalkozó ismert nevű szerzőket, főként németeket, de néhány magyart is. Ezek közül a fontosabbak német részről Barthold Georg Niebuhr, August Boeck, Karl Victor Müllenhoff, Wilhelm Tomaschek, Johann Gustav Cuno, magyar részről pedig Nagy Géza és Jerney János. Egyedül az utóbbiról nyilatkozik pozitívan. Jerney a 19. század közepén három éven át beutazta a Fekete tenger mellékét, azaz a szkíták talán legfontosabb lakhelyét és a mai Irán területét. A magyarság kun és kazár rokonsága mellett párthus származását állapította meg. Karl Anton Fischer idős korában még oroszul is megtanult és az 1900-as évek elején három utazást is tett a szkíták által lakott területeken. Hatalmas munkabírása és szorgalma remek kritikai érzékkel párosult, amiért néhányan tartottak tőle és igyekeztek őt elgáncsolni. Ez egy fontos tervének megakadályozását is jelentette, amikor Sebestyén Gyula szakértőként egy minisztériumi beadványát negatívan értékelte. Már korán feltűnt neki, hogy a fehér és fekete magyarok földrajzi elhelyezkedése párhuzamban állhat a magyarság legalapvetőbb népviseletét képező szűr, illetve suba fehér/szürke, illetve fekete színével. Szerencsére néhány évvel korábban már végzett egy kutatást ezen a téren, amikor körülbelül 150 plébános válaszolt kérdéseire. Ebből kiderült, hogy főleg

Erdélyben és a nyugati határ mentén azok a törzsek települtek le, akik a fekete szűrt viselték és fekete magyarokként voltak korábban ismeretesek, míg az ország többi területén a fehér színű szűr, illetve a fehér magyarság volt túlsúlyban. Itt meg kell jegyeznünk, hogy szerzőnk szerint a Bajorországban és Ausztriában még ma is elterjedt, posztóból készült népviselet a szkíták viseletére vezethető vissza. Sőt ez a helyzet a korabeli Oroszország nyugati részében is.

A szkíták, mint később a magyarok is, hét törzsbe szerveződtek, amelyek nemzetségekből álltak, amelyeket ágaknak neveztek. Kézai Simon szerint száznegyolc nemzetség, illetve ág létezett. Karl Anton Fischer feltételezi, hogy a szarmaták is, akiket Herodotosz után a szkíták nyugati részének tart, akik a szkítákkal azonos nyelvet beszéltek, és akiket később fekete hunoknak is neveztek, ugyanilyen szerveződésben éltek, amit Strabo is igazol. A népvándorlás korából több följegyzés is beszél fehér, illetve fekete hunokról. A történész Procopius, Belizár titkára a keleti hunokat, a tulajdonképpeni szkítákat fehér hunoknak nevezi, ellentétben a fekete vagy nyugati hunokkal, a korábbi szarmatákkal és melanhlénekkal, azaz feketekabátosokkal. Ez utóbbiak több forrás szerint északra a szkítáktól éltek, de szkíta szokásokat vettek át. Ezeket a megjelöléseket később a magyarokra is alkalmazták. Querfurti Szent Bruno, aki Szent István idejében évekig élt térítőként Magyarországon, szintén említi „Fehér-Magyarországot” (Alba Ungaria) és Erdélyt mint „Fekete-Magyarországot (Nigra Ungaria), amelyet főként a székelyek, a fekete hunok utódai laknak. Ebben a korban több nyugati krónika is szkítáknak nevezi a magyarokat. A leghíresebb köztük II. Silvester pápa sorai: »..De mienk immár nemcsak a termékeny Itália és Gallia, az erős Germánia, hanem Scythia is hadakozó népeivel" (LD: Opera Silvestri Papae i.h. 159. Migne Patrologia, továbbá Silvesterepistolae 153 és 154 idézi Bzovius Silvester 21-22.) Hogy a szkíta azonosságtudat még sokáig élt a magyarok között, mutatja Werbőczy híres »Hármaskönyve« is, amely ezt többször is nagy természetességgel említi: I. rész, 3. czim, 1. §: "A nemesség, a melyet többnyire a szabadok elnevezése alatt is szoktak érteni, úgy mondják, hogy eredetileg a hunnok és magyarok közt keletkezett, miután ezek Scythiából Pannoniába nyomultak, a melyet most változtatott néven, az itt lakó magyaroktól Magyarországnak neveznek".

III. rész, 4. czim: "Az erdélyi scithákról, a kiket székelyeknek hívunk. Vannak az erdélyi részeken a scithák, kiváltságos nemesek, a kik a scitha néptől, ennek Pannoniába való első bejövetele alkalmából származtak el, a kiket romlott néven "siculusoknak" nevezünk; a kik teljesen külön törvényekkel és szokásokkal élnek; a hadi dolgokban legjáratosabbak".

Herodotosz korában a szkíta elnevezés még nem volt általános, aki ezért meg is állapítja, hogy nem volt képes számukat és lakhelyeik kiterjedését megállapítani. Thukydides is hasonlóan nyilatkozik, de megállapítja, hogy se Európában, se Ázsiában senki nem lenne képes ellenállni nekik, ha összefognának. De ez ritkán sikerült, ami a szkíták hanyatlásához is vezetett. Mint említettük, mindkét szkíta nemzet, a keletiek, azaz a tulajdonképpeni szkíták, és a nyugatiak, a szarmaták, hét törzsből álltak, ezek pedig nemzetségekből, amelyeket a szkíták ÁGaknak

(törzságnak) neveztek. Ezzel a szóval a Fekete tenger északi vidékén görög feliratokon a nemzetség nevéhez fűzve gyakran találkozunk, mint például Ré-hunagos, Ko-kunagos, Csab-agos, ahol az os végződés a görög alanyesetet mutatja. Ez sok kutatót félre vezethetett, mint a magyar mutató névmás a, az, e, ez használata is a következő helységnevekben például: Asampatae = az Ampat, Aspabota = az Babót, Asiaces = az Ják, Ascomarci = az Kamarcs, Askatangas = az Katáng, Asturikanoi = az Turi-Kán. Az a meglétére a következő példákat nevezhetjük sok közül: Agandei = a Gánd, Acascomarci = a Kás-Kamarcs, Amage = a Mag, Araros = a Ráró, Asioi = a Sió, Amorgos = a Morgó. Nyilvánvaló, hogy a szkíta nyelven nem beszélő görög azt hitte, hogy a mutató névmás is a névhez tartozik. Hasonló jelenségnek lehetünk tanúi a spanyolországi arab nevek félreértésénél is, mint például: alcalde (al calde = falubíró), alchemie (al kimia = a kémia), alcazar (al cazar = a kastély, a vár), alcoran (al coran = a Korán), vagy például személyneveknél, mint Almansor (al manssur = a Mansur).

Az is előfordulhat, hogy a mutató névmás nem egy helységnévre utal, hanem egy személyre mint egy nemzetség tagjára. Ilyen például asman, amely az Mán jelentésű, ami utalhat egy Mán nevű helységre, de a Mán nevű nemzetség tagjára is.

Fontosak a közelségre, illetve messzeségre utaló szavak, illetve szavacskák, amelyeket a görög utazók mint szkíta nevek részeit értelmezték, mivel a szkíta nyelvet többnyire nem ismerték alaposan. Ilyenek: az, a, ta, e, i, itt, ne, ni. Lássunk néhány példát. Az *a az* mutató névmásokkal már hoztunk példákat, a *ta* szócska távolra utal, mint ahogy az anyuka mondja gyerekének; megyünk *tá, tá*. Néhány szkíta név előtt is előfordul ezzel a jelentéssel. Például: Tagoda = *ta* Goda = az ott a távolban Goda. Tagorae = az ott a távolban Gó. Tachoroi = az ott a távolban Hor.

Az *e* szócska egy közelben levő tárgyra vagy személyre utal, amelyet ez helyett használnak, ha a következő szó mássalhangzóval kezdődik. Eparagitae = *e* Pagér, azaz ez Pagér. Evaze = *e* Vacs, azaz ez Vacs. Aevaze pedig = ah! *E* Vacs jelentésű, azaz: ez itt Vacs.

Az *itt* szócska csak egyszer fordul elő: Itacalos = *itt* a Kál jelentéssel. (Egy tengeri öböl neve.)

A *ne* szócska gyakori ma is a székelyeknél *ni, ne, na* látod értelemben. Példák: Niosson = *ni!* Osz! Niandruani = *ni!* Ánd-Rúa!

A szkíta neveket analizálva Karl Anton Fischer hamar megállapítja, hogy hangrendjükben a magyar nyelvnek minden tekintetben megfelelnek. A magánhangzó-harmónia törvénye éppúgy érvényesül a szkíta és a szarmata nevekben is, mint a magyarban. Sok olyan nevet is felsorol, amelyek már az első pillantásra elárulják magyar jellegüket. Ilyenek például Apár, Arad, Atala, Azar, Bajta, Báta, Dég, Gaja, Gáta, Gevény, Hajta, Izsép, Jám, Karasztos, Karát, Karmacs, Katád, Marót, Nána, Pánd, Surány, Szada, Szapár, Szerém, Vál, Zákány. További közös jellegzetessége a szkíta és a magyar nyelvnek, hogy némelyik csak egy egytagú gyökszóból áll, mint például Aj, Ak, Bük, Csík, Csót, Dad, Dak, Dég, Dés, Gaj, Ják stb. A legtöbb név azonban mindkét nyelvben két, három gyökhangból áll. Aztán vannak szkíta és magyar nevek is, amelyekben az első gyök egyforma jelentésű,

például a szkíta nevekben: Ak-csiz, Ar-at, Bor-an, Bor-uszten, Bor-uszk. A magyar nevekben hasonló képpen: Ak-os Ar-acs, Ar-ad, Ar-da, Ar-dó, Bor-fő, Bor-híd, Bor-kút. További közös vonás, hogy mindkét nyelvben vannak nevek, amelyekben a második, illetve a harmadik gyök hangzása és jelentése is ugyanaz.

Ilyen szkíta szavak például: Ah-aj, Dob-aj, Har-an-aj, Kút-aj, Szan-ar-aj.

Magyar szavak: Ap-aj, Tom-aj, Csob-aj, Tok-aj, Ug-aj, Kot-aj.

További szkíta szavak. Ján, Sám-ar-ján, Bat-ján, Gur-ján, Kur-jánd.

Magyar szavak: Sur-ján, Tar-ján, Dob-or-ján, Gor-ján.

Szkíta szavak: Ér-kán, Hor-kán, Pari-kán, Tár-kán.

Magyar szavak: Uri-kány, Pár-kány, Tár-kány.

Szkíta szavak Mán-nal: Bor-mán, Gor-mán, Or-mán, Tó-mán.

Magyar szavak: Ig-mán-d, Páz-mán-d, Zi-mán-d, Si-mán-d, Or-mán-d.

Szkíta szavak Átával: Csák-áta, Par-al-áta, Sár-áta.

Magyar szavak Átával: Kaj-áta, Zal-áta, Ug-áta.

Szkíta szavak Olával: Kocs-ola.

Magyar szavak Olával: Kocs-ola, Bod-ola, Mocs-ola, Muzs-ola.

További példák a magyar nyelvben: Bala-mér, Buda-mér, Csoda-mér, Gele-mér, Iszti-mér, Lege-mér, Zele-mér, aztán: Dorog-ság, Rét-ság, Sárma-ság Ména-ság, Kony: Tas-kony, Vár-kony, Go-gány, Por-gány Eber-gény, Gör-gény, Zebe-gény.

Továbbá: Ág-ota In-ota Czik-ota Kal-ota Pank-ota Pal-ota és még sok más szó.

Tehát a két nyelvben még az is közös, hogy azok a gyökök, amelyek a szkíta nyelvben gyakran előfordulnak, a magyarban is hasonló mértékben követik ezt a tendenciát. Az általa azonosított szavakat táblázatokba is rendezte, melyekkel még világosabban kimutatta a szkíta és a magyar nyelv azonos mivoltát.

Szógyökeinkre nézve teljesen alkalmazhatónak tartja a nagy német nyelvész, Heyse megállapítását: *„Minél egyszerűbb a gyököknek hanganyaga, minél könnyebben vonhatók el a nyelvből, minél ismerhetőbb egyes hangjaiknak érzéki ősfogalma és jelképi jelentős ereje, annál ősrégibb valamely nyelv.”*

Itt meg kell jegyeznünk, hogy bár a görög és római szerzők szorgalmasan igyekeztek a szkíta neveket a legnagyobb pontossággal leírni, mégis maradtak nehézségek és pontatlanságok abc-ik eltérő volta miatt. Különösen igaz ez olyan esetekre, amikor egy nevet két vagy több módon is lehet értelmezni, mert nem ismerik a különbséget az a és az á, az e és az é között. De ez inkább csak a külföldi szerzők gyenge értelmezési kísérleteire nyújt magyarázatot, a magyarokéra sokkal kevésbé. Sajnos pont amikor a 19. század második felében az európai tudósok figyelme erősen a régi kultúrákra irányult, került Magyarország a 48/49-es szabadságharc bukásával abba a helyzetbe, hogy a Habsburgok számára nem egy szabadságszerető nép imázsa volt kívánatos, hanem, ellenkezőleg, egy primitív, Európába betörő ázsiai hordáról alkotott kép. A magyar nyelvészetben nagy szerepet játszott Hunfalvy Pál is ebben az irányban hatott, mivel a német kultúra felsőbbrendűségébe vetett hite, nála is, mint legtöbb finnugristánknál, tetten érhető. Hunfalvy kezdettől fogva agresszív módon támadta a hatalmas jelentőségű Czuczor

Fogarasi szótár szerzőit és munkájukat. *„Valamelly nyelvnek szógyökeiről egyedül a rokon nyelvek vizsgálatával együtt lehet okosan beszélni”,* írja már 1851-ben. Azaz, Hunfalvy szerint nyelvünk gyökei csak akkor tartoznak az alapszavakhoz, ha a finnugor rokonnyelvekben is megvannak, különben jövevényszavaknak tekintendők. Fel sem merül benne az ellenkező lehetőség, a rokon nyelvek megfejtése a magyar által. Hunfalvy, mint az Akadémia titkára visszaélt hatalmával és más irányultságú nyelvészeket kiszorított az akadémiai életből. Annyira sikeresen, hogy Karl Anton Fischernek még Hunfalvy halála után is azt kellett megállapítania, amit sokan még ma is gondolnak, hogy ... *„nagyon furcsa módon a modern magyar tudósok nem hisznek azoknak a történelmi állításoknak, hogy a magyarok a szkíták leszármazottai. Nem kevésbé furcsa az a törekvésük, hogy bebizonyítsák, hogy mindent, amit a magyar nép a magáénak mond, más népektől kölcsönzött, legyen az tárgy, művészet, fogalom vagy szó, minden más népektől kell, hogy származzon szerintük. Ugyanígy a magyar szókincs is csak egy nagy tömeg szó lenne, Ázsia és Európa összes népeinek nyelvéből összerakva. De minden logikusan gondolkodó ember megkérdőjelezi, hogy lehetséges-e, hogy a magyarok mindent másoktól kölcsönöztek, de a többiek semmit sem kölcsönöztek a magyaroktól? És ha maguknak a magyaroknak egyáltalán nem volt szókincsük, akkor kitől kölcsönözték nyelvük erőteljes szerkezetét, amely más nyelvektől egészen eltérő és tökéletesebb, mint bármely más nyelv?”* Szerzőnk, könyvében több helyen is határozottan a magyar nyelv védelmére kel és megállapítja, hogy *„A magyar nyelv sajátos jellegének megfelelően a legszebb hangzású, a legtökéletesebb szerkezetű nyelv, amely a legtisztább kifejezési pontossággal bír.“* A gyökök mellett különösen a képzők szerepére hívja fel a figyelmet, amelyek a magyar nyelv végtelen kifejező erejét lehetővé teszik.

Határozottan elutasítja a magyar nyelv finnugor, illetve török rokonságát. Mindkét nyelvből hiányzik a magyar hangok egy lényeges része. A finnugristák ezt azzal magyarázzák, hogy ezeket a magyarság később, Európába vezető útján vette fel. Ez hamis, mert annyira lényegesek, hogy már a kezdetektől meg kellett lenniük és mert ahol ilyenek Európában előfordulnak, mint például a francia ny vagy zs, azok a Kárpát-medencétől távol esnek. Akadnak azonban olyan hangok is (a, gy, ty, é), amelyek más európai nyelvben nem fordulnak elő. Ami pedig bizonyos sokat emlegetett finnugor és magyar szavak hasonlóságát illeti, annál sokkal meggyőzőbbek lehet a német és egy szláv nyelv között megállapítani, mégse jön elő ilyesmivel senki. Budenz József levezetéseiről az a véleménye, hogy ilyeneket éppúgy le lehetne vezetni a patagóniai vagy a kínai nyelvből is. (Példákat is megnevez, de ezekre helyhiányból nem tudunk kitérni.)

Kétségtelenül népneveknek nevezi szerzőnk a következőket: get, geta, gita, gút, hun, kun, komán, kazár, magyar, avar, szabér, szind, szák vagy saka és még esetleg néhány. A szkíta neveket analizálva megállapítja, hogy sok olyan név, amelyet korábban tévesen népnévnek tartottak, valójában vidékek, települések megnevezésére szolgált. Ezek közül sokat használtak egész törzsek illetve nemzetségek megjelölésére, amelyek aztán a történelemben komoly szerepet játszottak. Ilyen volt például a szarmaták neve, amely a Sár-Mat nevű vidékről vagy településről kapta a

nevét. Az albánok és az alánok a nevüket az Al-Bán illetve Al-Án szavakból nyerték, amelyek egy folyó vagy vidék alsó szakaszát jelölték meg. A Boristeniták és az Askatángiaak, (helyesen) Katángiak nevüket a körülménynek köszönhetik, hogy a Boristenes folyó mentén a Maeotis tenger közelében, illetve a Katáng hegység közelében éltek.

A legtöbb személynév helységnévből származik: Ari-Pét, Ar-Szák, (az Arból való szaka), Tak-Szák, Babai, Csicsai, Jándi, Tasi, Sárosi. Sokszor csak a helységnévet alkalmazzák egy személyre, mint például Orod vagy Orik. Mindkét változat a magyarban is gyakori. Az utóbbira példa a név Sümeg, Varság, Kocsola, Csíkszereda, amelyek helynevek, de szerepelnek családnévként is. Ez más nyelvekben is előfordul, a németben Sternberg és Mühlbach például helynevek, de családnévként is előfordulnak, nem pedig úgy hogy Sternberger, Mühlbacher, ami persze általánosabb.

Más nevek a törzs vagy a nemzetség nevét jelzik, mint például: Aga-törzs, Csab-ág, Dad-ág, Jáp-ág, stb. Fischer szerint a ránk maradt szkíta törzsneveket gyakran a görögök találták ki. Ilyen volt például a „királyi szkíták“ elnevezés is, akik Herodotos korában már szkíta törzsek fölött is uralkodhattak. Más törzsetek tulajdonságaik szerint neveztek meg. Ilyenek voltak például a „gyorslábú szkíták“, a „vendégszeretők“, a „hosszú szakállúak“, a tejevők, lóevők, sajtevők, a Kaspi tó melletti szkíták, stb. Vannak olyan szakértőink, akik az ún. „emberevő“ szkítákat általában a szkíták lealacsonyítására használják fel, de szerzőnk szerint Herodotos külön megemlíti, hogy ezek, akiket budiniaknak is neveztek, nem tartoztak a szkítákhoz és más nyelvet is beszéltek. Nagyobb szkíta törzseknek nevezi a tartókat, a hunokat és a massa-gétákat (ez utóbbi hatalmas Gétákat jelent.) Tar Gita, azaz kopasz Gita a szkíták állítólagos ősének a neve is. A get gyök megjelenik magyar helységnévekben is, mint például Getfalu Nyitra, illetve Geta Baranya vármegyében. Jó példája szerzőnk szófejtéseinek az Árpa-k-sa-is név, aki Tar-Gita egyik fia volt. Az árpa jelentését ismerjük, a k hang pedig vagy egy közönséges szóvégződés, mint a következő szavakban: viasz-k, tövis-k, vagy egy alanyeset végződés, mint em-se, Bak-sa, Mak-sa, Kar-sa, Ene-se, Kene-se. A sa se szótag az MTA szótára szerint ugyanazt jelenti, mint a melléknév képzők os, es. Az utolsó szótag az is főnév, ami a Halotti Beszédben is előfordul ős értelemben. Árpaksais tehát a földművelő szkíták ősének tűnik.

Érdeemes még megemlíteni, hogy az orosz nyelv nagyon sok magyar szót tartalmaz, különösen a halászat területén. Herman Ottó ezeket a szavakat a legősibbeknek, kőkori eredetűnek tartotta a magyar nyelvben. Az orosz nyelvben azonban más területeken is bőségesen fordulnak elő magyar szavak. Ez logikus is, mivel a szkíták a későbbi Oroszország déli területeit a Kárpátoktól Kínáig lakták be és nagyrészt az orosz népbe olvadtak be. (Helyhiányból nem tudunk kitérni e szavakra, de szerzőnkön kívül ajánlani tudjuk Varga Csaba „Szavaink a múltból“ című művét is, amelyben száznál is több ilyen szót sorol fel.) Hogy a szkíták beolvadása az orosz népbe egy hosszú folyamat eredménye, abból is láthatjuk, hogy

még a középkorban is folytak harcok közöttük. Jaroszláv nagyherceg a kijevei Szófia katedrális 1037-ben a besenyők és a kazárok fölött aratott diadal emlékére építtette. Küzdelmek a besenyőkkel és a palócokkal még a 12. században is előfordultak. Azt is tudjuk, hogy a kunok csak a 13. században települtek be Magyarországra. Szerzőnk határozottan elutasítja Hunfalvy nézetét, mi szerint a kunok tatár nyelvűek lettek volna, mivel szoros közösségben letelepedve, nem válhattak volna oly gyorsan magyar anyanyelvűvé.

Mint említettük, szerzőnk több mint ezer szkíta szót talált, és ezeket egy kivétellel mind mint magyar szavakat azonosította. Ez a kivétel a Herodotos által említett arimaspoi szó, ami egyszeműt jelent. A görög történetíró az északi Európában bányászattal foglalkozó szkítákat nevezte arimaszpoknak, akik egy szeműek és az aranyat a griff madaraktól lopják, amit maga is hitelt nem érdemlőnek nevez. Karl Anton Fischer ezért magát az arimaszpoi szót is csak kitalációnak véli. Nem kitaláció viszont egy rendkívül ritka szó megléte úgy a szkíta mint a magyar nyelvben, amelyet külön kell megemlítenünk. Pliniusnál találjuk a szkíta kifejezést „*harmatot rop*“. Hazánk néhány táján pedig úgy hívják a korán munkába indulókat, hogy „*harmattipró*“! Rop és tipor pedig azonos jelentésűek! Itt idézni szeretnénk még egy példát szerzőnk szófejtéseire. A Kneme név kapcsán jegyzi meg, hogy itt egy hasonló jelenségről van szó mint a magyar nyelvben többször előforduló mássalhangzóváltás. Ilyenek például az elme és emle, a kertec és kertec vagy a fekete-kefete, bog-gob, gör-rög, visít és sívit páros. A szkíta név Kneme tehát Kemen-nek olvasandó.

Szerzőnk szerint az orosz tudósok – helyesen – nem osztják azon nyugati tudósok véleményét, akik a szkítákat nomádoknak tartják. Az a réteg, amelynek az életvitelét nomádnak lehet nevezni, a szkítáknál is kisebbségben volt. Fischer egyik orosz levelezőpartnere szerint az a körülmény, hogy a szkíták után oly sok kurgán maradt fenn, oly sok műkinccsel, már eleve bizonyíték arra, hogy a szkíták nem voltak nomádok.

Karl Anton Fischer kiáll a szkíta műveltség jelentősége mellett is, mint következő sorai is bizonyítják: „Nagyon tévedett... Hunfalvy Pál, a midőn azt hirdeté, hogy a „görögök voltak a tudományok első kezdői.” (Utazás a B a l t t e n g e r vidékén. I. 331. lap). Ez valótlan dolog; mert az ókori műveltség első szikrája nem a görögök fejéből pattant ki és sugárzott át a többi népekre, hanem éppen ők voltak azok, a kik igen sokat a szkitháktól kölcsönöztek, a mit azután jellemüknek s nézeteiknek megfelelőleg átgyúrtak és az ő saját értelmiségükkel s jó ízlésükkel finomítottak, gyarapították. A görög írók maguk hirdetik és ismerik be mindezt. Ők és az etruszkok ajándékozták meg e műveltséggel az itáliai sok apró népecskét, amelyek mint római nép megalakulván, azt a műveltséget tovább terjeszték egész Európában.“

Könyve végén szerzőnk megemlíti a szkíták kevésbé ismert lakóhelyeit is, ami szinte egész Elő-Ázsiát magába foglalja. A legfontosabbaknak ezek közül a hettitákat tartja, akik már Kr. e. 2700 körül nyomultak be ezekre a területekre. Szkítopolisz a legismertebb hozzájuk köthető településnév, de a mai Irán területén is sok magyar

elnevezésű helységet említ. Felhívja a figyelmet a sumér-akkád kultúra szkíta jellegére is. A részben hun származású bolgároknál is sok magyar nevet állapít meg.

A 2007-es nagy szkíta kiállítás megnyitóján Berlinben Frank Walter Steinmeier külügyminiszter, - 2017 után Németország államelnöke -, szerint a szkíták Eurázsiaiban évezredek óta uralkodó népcsoport voltak. Ma Európában a magyarságot lehet utódnépül tekinteni, akik megtartották eredeti agglutináló nyelvüket is. Megállapíthatjuk, hogy egy külügyminiszter ilyen kijelentést nem tesz szakemberek véleményének meghallgatása nélkül. Nyilvánvaló tehát, hogy a német szakértők az MTA hozzáállásán fölöttébb csodálkozhatnak. Mi azonban tudjuk, hogy ez az Európával szemben belénk sulykolt kisebbségi komplexus eredménye és azon naiv hitnek, hogy a technikai fejlettség kulturális is jelent. Végre azonban látnunk kellene, hogy a szkíta rokonság letagadása által nem lettünk európaibbak, éppen ellenkezőleg!

Vörösmarty szavaival élve; „annyi balszerencse közt és oly sok vizsály után” meg kell állapítanunk, hogy már csak „megfogyva és megtörve élünk e hazán”. Ideje, hogy felébredjünk és igazi azonosságunkhoz visszataláljunk, különben a nemzethalál víziója valósággá válik! Ebben a nagy munkában Karl Anton Fischer műve nagy segítségünkre lehet!

Vajta Dénes